

Development Guidelines for Entrepreneurial Leadership of School Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area 1

Nichapha Sriphan ^{1*}, Kulab Purisarn ² and Arthit Chutchaipolrat ³

^{1, 2, 3} College of Asian Scholars.

* Corresponding author. E-mail: nsriphan.s@gmail.com

ABSTRACT

The present research aimed to examine the current conditions, desired conditions, and essential needs regarding entrepreneurial leadership among school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1. Additionally, the study sought to synthesize development guidelines for enhancing entrepreneurial leadership that are appropriate to the contextual needs of schools in the area. A mixed methods research design was employed, utilizing an explanatory sequential approach in which quantitative data were collected first, followed by qualitative data to deepen the understanding of administrative behaviors and the actual context of schools. Quantitative data were collected from 306 administrators and teachers by using the table developed by Krejcie and Morgan, the research tools included a questionnaire assessing current and desired conditions. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The quantitative findings revealed that the current level of entrepreneurial leadership among school administrators was high, whereas the desired level was at the highest level. This discrepancy reflects the expectations of school personnel who seek more pronounced entrepreneurial behaviors from administrators than what is presently demonstrated. The overall essential need was 0.263. When examined by component, the areas requiring the most development were creative innovation, risk-taking, and opportunity seeking.

The qualitative analysis supported these findings, emphasizing that administrator development should focus on strengthening creative thinking skills, the ability to assess complex situations, data-driven decision-making, the capacity to inspire personnel, and the recognition and utilization of new opportunities to foster positive change.

Keywords: Development Guidelines, Entrepreneurial Leadership, School Administrators.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

นิชาภา ศรีพันธุ์ ^{1*}, กุหลาบ ปุริสาร ² และ อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ ³

^{1, 2, 3} วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

* Corresponding author. E-mail: nsriphan.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 รวมถึงศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการที่เหมาะสมต่อบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นขั้นแรก แล้วจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อขยายความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารและบริบทจริงของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูจำนวน 306 คน โดยวิธีการใช้ตารางของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการในสภาพปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของบุคลากรที่ต้องการเห็นบทบาทเชิงผู้ประกอบการสูงกว่าที่ปรากฏในทางปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญ ความต้องการจำเป็นรวม เท่ากับ 0.263 และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก ได้แก่ ด้านการสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ รองลงมาคือด้านความกล้าเสี่ยง และด้านการแสวงหาโอกาส

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพสนับสนุนทิศทางเดียวกัน โดยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาผู้บริหารควรมุ่งเสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการประเมินสถานการณ์ที่ซับซ้อน การตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล การสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร ตลอดจนการแสวงหาและใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่ในบริบทการทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

© 2026 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในโลกปัจจุบันที่ขับเคลื่อนด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ได้นำมาซึ่งเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ Artificial Intelligence (AI), Big Data, Internet of Things (IoT) และระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีเหล่านี้ได้เข้ามาปฏิรูปวิถีชีวิตและการทำงานอย่างลึกซึ้ง ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคม (Schwab 2016) ความก้าวหน้าเหล่านี้ยังทำให้รูปแบบเศรษฐกิจเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ส่งผลให้ความรู้และนวัตกรรมกลายเป็นทรัพยากรสำคัญของการพัฒนา ขณะเดียวกันความซับซ้อนและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจโลกก็เพิ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคโนโลยี การแข่งขันทางเศรษฐกิจ และปัจจัยภูมิรัฐศาสตร์ที่ผันผวน (Harari 2018) สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับแรงกดดันหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน ความท้าทายในการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้

ประเทศไทยตระหนักถึงประเด็นดังกล่าว โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้เน้นย้ำยุทธศาสตร์ด้านการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผลักดันสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรที่มีความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2566) นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2565) ได้ระบุว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ทั้งการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบ Active Learning และการบริหารภายใต้ความผันผวนของนโยบายการศึกษา

เมื่อพิจารณาความท้าทายในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งกำลังเผชิญปัญหาเชิงโครงสร้างอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 61 ในขณะที่บุคลากรครูไม่เพียงพอหรือมีการสับเปลี่ยนบ่อย ส่งผลให้ความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ลดลง นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในบางรายวิชายังต่ำกว่าเป้าหมาย ความพร้อมด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยียังมีความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งปัจจัยภายนอก เช่น สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพสังคม ความคาดหวังของผู้ปกครอง และการแข่งขันจากโรงเรียนเอกชน ล้วนเป็นปัจจัยที่เพิ่มความท้าทายให้แก่โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2566) สอดคล้องกับสุชาติา ชัยมงคล (2564) พบว่า Entrepreneurial Leadership ช่วยเสริมบรรยากาศการทำงานที่สร้างสรรค์ ทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมการสอน ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และ นฤมล ศรีชมภู (2565) ชี้ว่าผู้อำนวยการที่มีภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการสามารถจัดการความไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนโรงเรียนตามวิสัยทัศน์ร่วม และ Martinez and Johnson (2021) ยืนยันว่า โรงเรียนที่มี Entrepreneurial Leadership เด่นชัด มีความสามารถในการแข่งขันและการสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณะสูงกว่า

จากข้อมูลดังกล่าว Entrepreneurial Leadership จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการบริหาร ทรัพยากร การพัฒนาครู การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ และการเพิ่มความเชื่อมั่นของชุมชน การศึกษาภาวะผู้นำลักษณะนี้จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 1,516 คน ผู้บริหารจำนวน 128 คน และครูจำนวน 1,388 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 90 คน และครูผู้สอน จำนวน 216 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2568 โดยวิธีการใช้ตารางของ (Krejcie and Morgan, 1970) รวมทั้งสิ้น 306 คน การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยใช้ขนาดของสถานศึกษา (Proportional Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนค่าความเชื่อมั่น (Reliability) วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.903

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบ นำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากการคำนวณดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index = PNI) โดยใช้สูตรการคำนวณ PNI แบบปรับปรุงจากสูตรเดิมของ สุวิมล ว่องวานิช (2558)

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ 3 ด้าน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร, ผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ยกร่างแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาและประเมินแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

1.3 นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อให้ได้คำถามที่ตรงตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

2.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับเดียวกัน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ โดยการจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

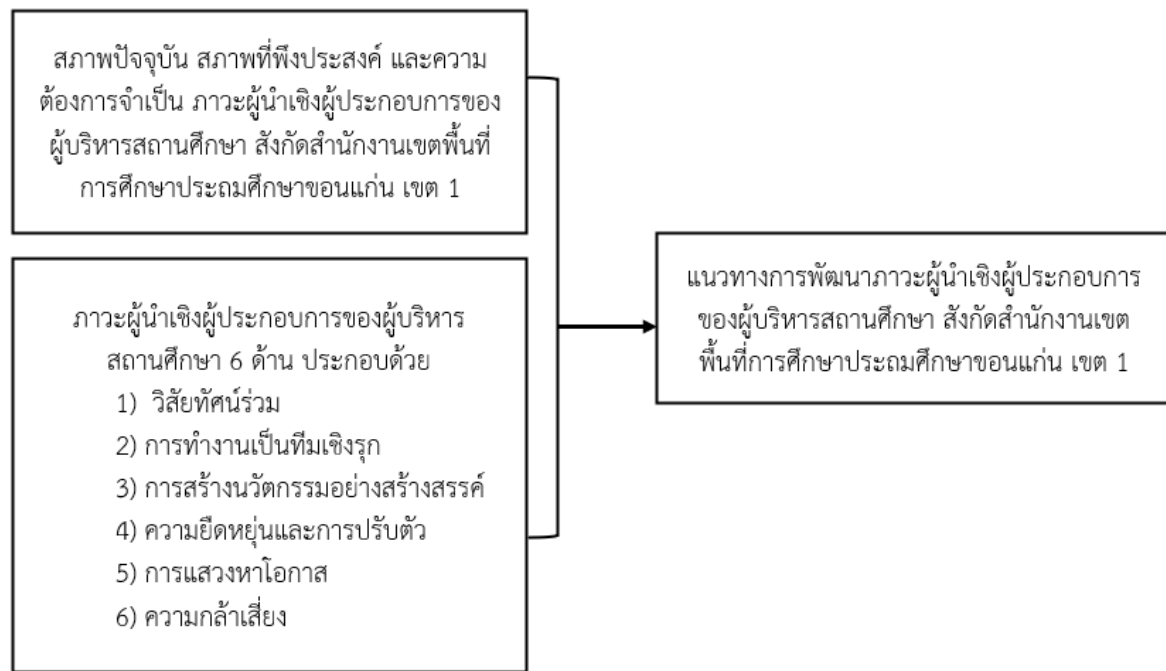
การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปใจความสำคัญโดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

4. ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

นำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยแบบประเมินที่นำไปใช้ได้ จะต้องมีการคำนวณความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป แบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง และสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การทำงานเป็นทีมเชิงรุก 3) การสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ 4) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 5) การแสวงหาโอกาส 6) ความกล้าเสี่ยง สามารถเขียนดังภาพที่ 1 ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	PNI modified	ลำดับที่
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วม	3.89	0.64	มาก	4.75	0.40	มากที่สุด	0.221	6
2. การทำงานเป็นทีมเชิงรุก	3.91	0.60	มาก	4.78	0.37	มากที่สุด	0.223	5
3. การสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์	3.82	0.67	มาก	4.98	0.36	มากที่สุด	0.304	1
4. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว	3.88	0.62	มาก	4.76	0.38	มากที่สุด	0.227	4
5. การแสวงหาโอกาส	3.84	0.65	มาก	5.00	0.37	มากที่สุด	0.302	3
6. ความกล้าเสี่ยง	3.76	0.67	มาก	4.90	0.36	มากที่สุด	0.303	2
รวมเฉลี่ย	3.85	0.64	มาก	4.86	0.38	มากที่สุด	0.263	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่

พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์, ความกล้าเสี่ยง, การแสวงหาโอกาส, ความยืดหยุ่นและการปรับตัว, การทำงานเป็นทีมเชิงรุก, การมีวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมผ่านการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้คิดริเริ่มอย่างสร้างสรรค์ การวางแผนและออกแบบงานอย่างมีระบบ การติดตามประเมินผลและพัฒนาวัตกรรมการเกิดผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรเสริมสร้างความกล้าเสี่ยงในเชิงสร้างสรรค์ อันได้แก่ ความมั่นใจในการตัดสินใจ การรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การใช้ความล้มเหลวเป็นบทเรียน และการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ขององค์กร อีกทั้งยังควรส่งเสริมทักษะด้านการแสวงหาโอกาส ทั้งในมิติของการวิเคราะห์บริบท การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การค้นหาทรัพยากรใหม่ ๆ และการประเมินศักยภาพของโอกาสที่จะนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างมีคุณค่า

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีพื้นฐานด้านการเป็นผู้นำยุคใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี สังคม และนโยบาย ซึ่งสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการจะอยู่ในระดับมาก แต่สภาพที่พึงประสงค์กลับอยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้เกิดช่องว่างของความจำเป็นในการพัฒนาทักษะดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Leithwood และ Louis (2012) ซึ่งชี้ว่าผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องมีความสามารถในการก้าวข้ามบทบาทของการบริหารแบบเดิม ไปสู่การเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (transformational change agent) ซึ่งต้องอาศัยทักษะด้านนวัตกรรม ความกล้าในการตัดสินใจ และความสามารถในการตีความโอกาสจากสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย

“การสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์” สะท้อนให้เห็นความต้องการของผู้บริหารในการเพิ่มพูนสมรรถนะด้านการออกแบบนวัตกรรม การคิดริเริ่ม และการนำกรอบคิดใหม่มาประยุกต์ใช้จริงภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2020) ที่ระบุว่าผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมในโรงเรียน เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ การที่ผู้บริหารประเมินตนเองว่ายังมีความจำเป็นต้องพัฒนาในด้านนี้ แสดงว่าบริบทของสถานศึกษาไทยยังต้องการการสนับสนุนในเชิงระบบ ทั้งด้านทรัพยากร เวลา และการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่ยั่งยืน รองลงมา ด้านความกล้าเสี่ยง ผลลัพธ์นี้สะท้อนว่าผู้บริหารต้องการการพัฒนาในการตัดสินใจในสถานการณ์ไม่แน่นอน การรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน และการใช้วิจารณ์เชิงลึกก่อนลงมือทำ ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับทฤษฎีของ Lumpkin และ Dess (1996) ที่อธิบายว่าความกล้าเสี่ยงเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการที่ช่วยให้องค์กรสามารถเติบโตและปรับตัวได้ในบริบทที่ผันผวน การที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ประกอบนี้ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจต่อธรรมชาติของการบริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ เผชิญการตัดสินใจท่ามกลางทรัพยากรจำกัดและความไม่แน่นอนของนโยบาย ด้านการแสวงหาโอกาส ซึ่งมีความจำเป็นเป็นลำดับที่ 3 ยังแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารต้องการเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์สถานการณ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการมองหาโอกาส ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Harari (2018) ที่ชี้ว่าผู้นำยุคดิจิทัลต้องสามารถตีความข้อมูล แนวโน้ม และพลวัตของสังคมเพื่อมองเห็นโอกาสที่ซ่อนอยู่ การที่ผู้บริหารยังต้องการพัฒนาด้านนี้สะท้อนว่าแม้จะมีความสามารถในระดับหนึ่ง แต่บริบทการศึกษาในยุคปัจจุบันต้องการผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ

ชัยมงคล (2564) ที่พบว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานแบบเปิดรับความคิดใหม่ ทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมถึงงานของ นฤมล ศรีชมภู (2565) ที่ระบุว่าผู้นำลักษณะนี้ช่วยให้โรงเรียนสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลวิจัยในครั้งนี้จึงไม่เพียงยืนยันแนวคิดทฤษฎีสากล แต่ยังสอดคล้องกับสภาพจริงของบริบทสถานศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรม

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมผ่านการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้คิดริเริ่มอย่างสร้างสรรค์ การวางแผนและออกแบบงานอย่างมีระบบ การติดตามประเมินผลและพัฒนาวัตกรรมการให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรเสริมสร้างความกล้าเสี่ยงในเชิงสร้างสรรค์ อันได้แก่ ความมั่นใจในการตัดสินใจ การรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน การใช้ความล้มเหลวเป็นบทเรียน และการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ขององค์กร อีกทั้งยังควรส่งเสริมทักษะด้านการแสวงหาโอกาส ทั้งในมิติของการวิเคราะห์บริบท การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การค้นหาทรัพยากรใหม่ ๆ และการประเมินศักยภาพของโอกาสที่จะนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างมีคุณค่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างแรงบันดาลใจ การจัดสรรทรัพยากร และการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมของการทดลองและเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่มีพื้นฐานด้านภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการที่ดี แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องพัฒนาในด้านที่เป็นแกนกลางของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ได้แก่ การสร้างนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง และการแสวงหาโอกาส ทั้งนี้ การพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษามีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานที่สูงขึ้นได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ตามที่ทฤษฎีและงานวิจัยจำนวนมากได้ให้การสนับสนุนไว้อย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับพิชิต เล่ห์ฉลาด (2565) ที่ระบุว่าการจัดการนวัตกรรมอย่างเป็นระบบโดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงรุก จะช่วยให้ครูเปลี่ยนผ่านจากการทำงานที่ไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางการศึกษา นอกจากนี้ควรเสริมสร้างความกล้าเสี่ยงในเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งยังควรส่งเสริมทักษะด้านการแสวงหาโอกาส ทั้งในมิติของการวิเคราะห์บริบท การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สรุปผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.263 และผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมผ่านการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้คิดริเริ่มอย่างสร้างสรรค์ การวางแผนและออกแบบงานอย่างมีระบบ การติดตามประเมินผลและพัฒนาวัตกรรมการให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรเสริมสร้างความกล้าเสี่ยงในเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการสร้างนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง และการแสวงหาโอกาส ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นสูงในผลการวิจัย ควรจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพเป็นประจำ สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดสรรทรัพยากรพื้นฐานที่เอื้อต่อการริเริ่มนวัตกรรม รวมทั้งมีระบบติดตามผลการพัฒนาผู้นำเป็นรายปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและมีทิศทางที่ชัดเจน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การบริหารความเสี่ยง และการแสวงหาโอกาสในการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาตนเองและทีมงานอย่างตรงจุด ควรสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูเสนอแนวคิดใหม่ ทดลองแนวทางการทำงาน และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงาน ทั้งนี้การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วม จะช่วยให้โรงเรียนขับเคลื่อนการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในอนาคตควรขยายพื้นที่ศึกษาให้ครอบคลุมหลายเขตพื้นที่การศึกษา หรือใช้วิธีการวิจัยเชิงลึกเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพหรือกรณีศึกษา เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการในสถานการณ์จริงมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ และทดสอบผลลัพธ์ต่อคุณภาพโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- นฤมล ศรีชมภู. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี).
- พิชิต เล่ห์ฉลาด. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). *เอกสารงานสารสนเทศด้านงานบริหารงานบุคคล*. ขอนแก่น: สำนักงานฯ
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สุชาติ ชัยมงคล. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Fullan, M. (2020). *The professional capital of teaching*. Teachers College Press.
- Harari, Y. N. (2018). *21 Lessons for the 21st Century*. Spiegel & Grau.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Leithwood, K., & Louis, K. S. (2012). *Linking leadership to student learning*. Jossey-Bass.
- Lewin, K., Lippitt, R., & White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created "social climates". *The Journal of Social Psychology*, 10(2), 269-299.
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *The Academy of Management Review*, 21(1), 135-172.
- Martinez and Johnson. (2021). Social media's impact on brand evangelism *Digit. Mark. Rev.*, 17(3) 214-230
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. World Economic Forum.